

KDO JE MOJ BLIŽNJI

(Zavod sv. Stanislava – 23. 8. 2016)

- 1. Pozdrav in utemeljitev izbire gesla o bližnjem.** Lansko leto je Zavod razmišljal in živel ob vodilni misli, ki se je glasila: Stvarstvo občudujem, ljubim in varujem.« Brez letošnjega nadaljevanja bi namreč lanskoletno geslo ostalo zgolj torzo. Bilo bi, kot bi se pripoved o stvarjenju končala pri petem dnevu, ko je Bog napolnil zemljo z živimi bitji. »Zemlja naj rodi živa bitja po njihovih vrstah: živino, laznino in zveri zemlje po njihovih vrstah!« Zgodilo se je tako. Bog je naredil zveri zemlje po njihovih vrstah, živino po njenih vrstah in vso laznino na zemlji po njenih vrstah. Bog je videl, da je dobro. Bog je rekel: »Naredimo človeka po svoji podobi, kot svojo podobnost! Gospoduje naj ribam morja in pticam neba, živini in vsej zemlji ter vsej laznini, ki se plazi po zemlji!« Bog je ustvaril človeka po svoji podobi, po Božji podobi ga je ustvaril, moškega in žensko je ustvaril. (1 Mz 1,24-27). Če bi namreč ne bi vstopili v šesti dan in s tem v stvarjenje človeka, tudi lanskoletnega gesla ne bi bilo, saj ne bi bilo nikogar, ki bi stvarstvo sploh zaznaval, kaj šele da bi ga občudoval, ljubil in varoval. Zato sem hvaležen vodstvu Zavoda z g. direktorjem Romanom Globokarjem na čelu, da se je odločilo, da bodo vsi, ki se v različnih vlogah srečujejo v zavodu, posvetili misli o bližnjem, ki nam jo na poseben način približa Jezusova prilika o usmiljenem Samarijanu, vzeta iz Lukovega evangelija 10,25-37.
- 2. Izbira tega gesla pa ni primerna in potrebna samo zaradi tega, ker lansko dogajanje potrebuje nadaljevanje in dopolnitev, ampak tudi zaradi tega, ker **živimo v izjemno viharnih časih zgodovine**, ki od nas zahtevajo premislek, kako in na kakšen način bomo živeli svojo vero in svojo narodno samobitnost. Spremenjen zemljevid sveta, vedno večja področja, ki niso več primerna za življenje, ker so postala nerodovitna puščava, in neznosne razmere za življenje, ki so posledica vojn in vsakovrstnega nasilja, pred nas postavljajo izziv naše istovetnosti, s katero se bomo lahko in se bomo morali srečati z vso drugačnostjo, ki postaja del naše resničnosti. Mimogrede – ali smo v množici ljudi, ki so lansko leto šli tudi skozi Slovenijo, kdaj prepoznali bližnjega? Ali se je vprašanjem, negotovosti, bojazni, strahu, jezi kdaj pridružilo tudi usmiljenje in sočutje? Tudi to dejstvo spremenjenega sveta nas torej spodbuja k premišljevanju o Jezusovi priliki o usmiljenem Samarijanu in seveda tudi k posnemanju zgleda, ki nam ga je on dal ne s to priliko, ampak z vsem svojim življenjem.**
- 3. Srečevanje z Jezusovim evangelijem nas vedno znova postavlja pred izziv osebnega srečanja, osebnega izkustva in življenjskega preverjanja Jezusovih besed. Zato bi najprej rad postavil trditev, ki naj bo v ozadju vsega našega današnjega razmišljanja. Gre za vprašanje, ali človek potrebuje bližnjega? Odgovoril bi z mislijo Silvana Favstija, da »človek ne le 'ima' potrebo po**

Drugem, ampak človek 'je' potreba po Drugem, da bi lahko bil v resnici to, kar je, da bi bil on sam. Brez Drugega človek ni, to kar je, in ne more postati to, kar je (Janez Pavel II. – »Družina, postani to, kar si«). (Minatti – Nekoga moraš imeti rad - Nekoga moraš imeti rad, pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen, nekemu moraš nasloniti roko na ramo, da se, lačna, nasiti bližine, nekemu moraš, moraš, to je kot kruh, kot požirek vode, moraš dati svoje bele oblake, svoje drzne ptice sanj, svoje plašne ptice nemoči - nekje vendar mora biti zanje gnezdo miru in nežnosti -, nekoga moraš imeti rad, ... z nekom moraš v korak, v isto sled ...

4. Kdo je meni bližnji? Koga v svojem življenju doživljam, da se vedno znova sklanja k meni, skrbi za moje rane, me dviga iz moje pobitosti, me odvede na kraj počitka in varnosti? Ali takega človeka sam v resnici potrebujem? Najprej gre za vprašanje, ki je na neki način sprto z gornjo trditvijo Silvana Faustia, da človek je potreba po drugem/Drugem. Namreč ali drugega človeka potrebujem? In zakaj ga potrebujem?

- Da na njegovih ramah (sposobnostih, znanju itd.) gradim kariero?
- Da v njem doživljam potrditev samega sebe, svojega narcizma?
- Da ob njem doživljam svojo večvrednost?

Ali pa:

- Da se skloni k mojim ranam?
- Da ob njem lahko doživljam sprejetost in varnost?
- Da mu lahko naslonim roko na ramo, da se lačna nasiti bližine?
- Da mi ni treba biti najboljši, najmočnejši, najpopolnejši?

5. Vi boste v svojem pri opravljanju svojega poklica v prihodnjem letu neprestano srečevali otroke – v vrtcu Dobrega pastirja še čisto majhne, pa do maturantov v Škofijski klasični gimnaziji. Ob spoznanju, do katerega pridemo, če gledamo sami vase – namreč, da vsak izmed nas potrebuje Samarijana, da lahko svobodno in sproščeno hodi po poteh tega sveta – pridemo do drugega spoznanja: da tudi ljudje ob nas potrebujejo Samarijana, da ne obležijo v jarku ob življenja cesti.

6. Preden preidem k naslednjim vprašanjem, bi rad povedal eno od zgodb, ki jih piše življenje. Dober teden je tega, kar smo slovesno obhajali praznik Marijinega vnebovzetja – na Slovenskem enega največjih praznikov, ki smo ga spremenili v veliko romarsko doživetje in do neke mere tudi v medijski dogodek. Ta praznik v Marijinih svetiščih zbere tudi precejšnje

število Romov. Naš p. Viktor Papež je kar nekaj let hodil za ta praznik pomagat k Novi Štifti pri Ribnici. Pred nekaj leti je opazil, da je med Romskimi otroki tudi fantek, ki na sebi ni imel nič romskega. Bil je svetle polti in tudi svetlih las. P. Viktor je z njim navezal pogovor in ga vprašal, kako mu je ime. Povedal je, da je Marko. P. Viktor nato: »To pa ni romsko ime. Pa tudi tvoja koža je veliko bolj svetla, kot drugih otrok, s katerimi se igraš.« Nakar je Marko povedal: »Pred leti mi je umrl oče. Potem je nenadoma mama odšla, ne da bi kdo vedel kam. Nihče me ni maral. Ti pa so me sprejeli. Romi so me sprejeli in sedaj sem med njimi.«

Zgovorna pripoved. Ali se to lahko ponovi tudi med nami. Ne sicer na dobesedni ravni, pač pa v prenesenem pomenu. Ali se lahko tudi v naših ustanova zgodi, da umremo v odnosu do otrok, ali pa da odidemo od njih in ostanejo sirote? Ali imamo v sebi dovolj osvobojenosti, da lahko postanemo bližnji tistim, ki nas potrebujejo? Zakaj se bojimo, da bi se nam otroci tako približali, da bi v resnici zanje lahko bili bližnji, da bi zanje bili Samarijani? Kje koreninijo naši strahovi, da smo zadržani? Ali je naša »neprizadetost« posledica slepe pege, ki nam preprečuje, da bi videli?

Morda pa niti nismo slepi, ampak moramo »iti mimo«, kakor sta šla mimo duhovnik in levit iz naše prilike, da si nista »umazala« rok in kariere z ranami tega nesrečnika. Ali moramo tudi mi morda kdaj zaradi izpolnjevanja in varovanja »postave« iti mimo in se ne skloniti do klica po pomoči, ki morda prihaja iz nekega obcestnega jarka. V Lukovem primeru je bil klic slečenost in napol mrtvost človeka ob poti. Ne vem, kakšni klici prihajajo do vas od otrok v zavodu: Morda je to nenadna težava pri učnem uspehu? Morda je strah, da nekdo ne bo mogel zadostiti pričakovanjem in željam staršev, ki hočejo, da se njihov otrok izkaže pred vrstniki? Morda je to trma in upornost, ki kličeta po objemu in topli besedi, ker je povsod prezrt kot nebodigatreba? Vaše izkušnje so veliko bogatejše kot moje in sami dobro veste, kakšni klici in prošnje prihajajo iz oči in iz potez obrazov, ki iščejo Samarijana. Zato naj bo ena osnovnih misli današnjega dneva in našega vsakdanjega preverjanja – kako naj jaz razmišljam, gledam in delam, da bom lahko uresničil poklicanost Samarijana v naši ustanovi, saj Jezus na koncu prilike reče pismouku: »Pojdi in ti delaj prav tako!«

7. Pomudimo se nekoliko ob posameznih osebah. Prvih dveh sem se že nekoliko dotaknil. Gre za duhovnika in levita. Za dva, ki sta bila poklicana, da varujeta postavo. Včasih ob poskusih razlage Jezusove prilike beremo, da sta ravnala, kakor sta ravnala, iz strahu, da bi se obredno omadeževala in ne bi mogla vršiti svojega poslanstva pri bogoslužju v templju. Mojzesova postava je namreč določala, da je tisti, ki se dotakne mrliča, sedem dni nečist, kar pomeni seveda tudi izločen od bogoslužja. Ravnanje obeh, duhovnika in levita, bi bilo v tem okviru razumljivo, če bi šla v Jeruzalem. Jezus pa izrecno pravi, da se je vračal, ne da je šel v Jeruzalem. Duhovniki namreč niso živeli v Jeruzalemu, ampak so za čas službe prišli v

Jeruzalem in se potem vrnili domov, k svoji družini. Ta se je vračal in podobno tudi levit. Njuna služba ne bi bila v ničemer ogrožena. Svoj turnus sta opravila in sedaj sta šla domov. Morda pa je postava v njiju tako zelo okamnena, da nista bila več sposobna postave živeti v duhu, ampak sta jo živela v črki. In črka ubija. Zato bi tudi ta dva varuha postave mirno pustila umreti človeka v jarku, da bi bila obvarovana nedotaknjenost in čistost ustanove. Kdaj začnemo tudi mi biti varuhi ustanove, ki preceja komarje in spušča velblode? Kdaj se tako zelo zagledamo v drevesa, da pozabimo, da drevesa rastejo v gozdu? Kaj za nas lahko postane ideološki birič, da ne vidimo človeka, učenca. Morda učni načrt, morda terminski plan, morda ... ? Izhodišče današnje prilike je največja zapoved v postavi: Ljubi Gospoda, svojega Boga iz vsega srca, z vso dušo, z vso močjo in z vsem mišljenjem, in svojega bližnjega kakor samega sebe – postava brez človeka je ideologija, ki uničuje človeka. Zato mora tudi vse, kar delamo v tem zavodu, v službi človeka – sicer postanemo ideologi.

8. Samarijan je bil na potovanju. Zanj je piše nič določenega glede smeri njegove poti ali kam je bil namenjen. Glede na to, da je razdalja med obema mestoma približno 24 km, ne Jeriha in ne Jeruzalem nista mogla biti daleč. Ko je zagledal človeka ob cesti, ni preišljeval, kaj naj naredi, ni razglabljal o predpisih postave, ni računal, koliko dobička mu bo zaradi zamude splavalo po vodi, ni tehtal, koliko časa bo obredno nečist ... V njegovem ravnanju nikjer ne zasledimo jaza – ta nas vedno znova zbega, ker začnemo ob jazu primerjati še ti in se spraševati, če se nekaj splača ali ne. Ko razmišljamo s pozicije jaza, vedno postanemo sebični.

Ta človek je razmišljal zgolj o človeku, ki ga je imel pred seboj. Odločil se je, da bo za tega človeka naredil vse, kar je v njegovi moči. Skloni se, vzame vina in olja, uporabi živinče, ki ga je imel ob sebi. Prav v tem je skrivnost, kako postati nekomu bližnji, kako postati Samarijan, usmiljeni Samarijan. Postati bližnji je namreč odločitev, odločitev dobrega srca. Ne razumskega razmisleka. Kadar vklopimo računico in logiko tega sveta, se dobrota ne izplača. Če pa v oblikovanje odnosov pritegnemo srce, dobro srce, takrat se dobrota »izplača«, saj ne gre več za dobiček ali izgubo, tudi ne za ustanove ali pravila, ampak samo še za človeka.

V izvirniku piše, da je tega človeka posadil na to, kar si je pridobil. Mi sicer prevajamo z živinče, v grščini pa piše: »na to, kar si je pridobil.« Tukaj Samarijan prihaja naproti tudi nam. Ne gre torej ne za vino, ne za olje in tudi ne za živinče. Gre za to, kar sem si pridobil. Vsak izmed vas pa si je pridobil znanja, izkušenj, vsak izmed vas ima tudi čas, ki je vedno potreben, če hočemo biti Samarijani. Predvsem pa si mora vsak izmed nas pridobiti usmiljen pogled in usmiljeno srce, da se nauči videti človeka v potrebi in se ustaviti ob človeku v potrebi.

Samarijan nas uči še enega pomembnega vidika v sklanjanju k človeku. Ko je človeka oskrbel, kolikor ga je mogel oskrbeti sam, ga je naložil na živinče in ga odvedel v gostišče. Dal ga je oskrbo gostilničarju in mu obljubil, da bo prišel nazaj. Tukaj gre za dvojni vidik: najprej moramo vedeti, da pomoč pogosto ni zgolj enkratno dejanje. Ni dovolj nekoga dvigniti iz jarka in ga posaditi ob cesto. Treba je poskrbeti zanj, da bo mogel potem sam prevzeti skrb zase. Z drugo besedo, ko gre za naše bližnje, ko hočemo postati Samarijani našim otrokom, jim moramo pomagati toliko časa, da bodo mogli sami prevzemati skrb in odgovornost zase, seveda glede na starost in odraslost. Ob tem lahko povem svojo izkušnjo še iz bogoslovskih let. Nekega večera sem šel pozimi po ulici za stavbo Drame. Snega je bilo do kolen, tako da v tistem delu pločniki niti niso bili očiščeni, ampak da so bile narejene samo gazi. V snegu je ležal človek, moški. Ljudje so hodili mimo, ne da bi se kdo ozrl nanj, kaj šele, da bi se ustavil ob njem. Pozimi, proti večeru. Sam nisem mogel mimo in sem se sklonil k njemu, videl, da je živ. Prijel sem ga in ga postavil na noge in ga naravnost vprašal, ali je bolan ali je pijan. On je rekel, da je pijan in da je vse v redu. Vprašal sem ga, če bo lahko prišel domov. Rekel je, da brez težav. Pustil sem ga tam. Priznam, da potem nisem bil čisto miren. Je res šel domov, je spet pristal v kakem zametu? Ni bilo prav, da sem ga pustil na tistem mestu, čeprav se mi je takrat zdelo, da sem naredil človekoljubno dejanje. Nisem ga spravil na varno. Tega Samarijan ne sme narediti. Poskrbeti mora, da človeka v resnici postavi na noge.

9. Naslednji dejavnik v naši priliki je gostišče. Tudi ta kraj ima v izvirniku nekoliko drugačno ime. Mi prevajamo z gostišče, izvirnik pa pravi, da ga je peljal v »vse sprejme«. Ni eden tistih mondenih krajev, kjer je predpisana garderoba, kjer je določeno, kakšni morajo biti čevlji, če hočeš vstopiti. Ne, to gostišče sprejema vse. Poskrbi za vse. To je pomembno tudi za nas. Samarijan ne podlega zakonom simpatije in antipatije. Seveda je tudi njemu nekdo v prvem trenutku simpatičen in do drugega čuti nekakšno zadržanost. Vendar to ne more biti vodilo njegovega delovanja. Sklone se k vsakemu človeku, brez razlike. Ne sklanja se namreč k obleki, nazivom, položajem, častem in ugledu. Sklanja se k slečenemu človeku, ki je napol mrtev. Sprejme torej vsakega kot nekoga, ki potrebuje bližnjega in mu pomaga.
10. Ostane nam še človek ob cesti. Ta nima ne imena, ne narodnosti, ne veroizpovedi. O njem ne vemo čisto nič drugega, kakor da je šel iz Jeruzalema v Jeriho in da je padel med razbojnike. To pomeni, da je to na koncu koncev čisto vsak človek. Da sem to lahko tudi jaz in da je to lahko kdorkoli ob meni. Da je to nekdo, ki so ga življenjske okoliščine, kakršne so že bile, vrgle ob tla in potrebuje človeka, potrebuje Samarijana, ki sprejema vse.
11. Rad bi vas opozoril še na poseben vidik samarijanstva, ki ga je potrebno razvijati v našem Zavodu. Ko smo doslej govorili o tem, komu naj kot Samarijani postanemo bližnji, smo vedno hote ali iz navade pomislili na otroke in dijake, na tiste, ki jih vzgajamo in učimo. Mislim pa,

da morate najprej postajati Samarijani drug drugemu. Biti bližnji svojemu kolegu oziroma kolegici v zbornici, kot ravnatelj biti bližnji profesorjem, kot profesorji in učitelji biti bližnji ravnateljem. Imeti usmiljen pogled in dobro srce najprej za svojega kolega v službi, da bo potem on lahko imel usmiljen pogled in dobro srce za tiste, ki to potrebujejo. Samarijanstvo nas namreč lahko nehote zavede v skušnjava, da bomo Samarijani povsod, spregledali pa bomo potrebne pred svojim pragom. Da bomo postali veliki človekoljubi, hodili pa bomo mimo potrebnih v svoji hiši.

12. S tem upam, da nam bo z Božjo pomočjo uspelo tudi to, čemer je vse skupaj namenjeno. Da bomo s svojim odločanjem biti bližnji vsem potrebnim brez velikih besed, obenem pa z dejanji, ki se bodo dotikala src, ki se bodo vtiskala v duše tistih, ki bodo začutili, da ste jim bližnji, postali vzgojitelji vseh otrok in mladih za sposobnost odločanja za dobro srce. Da bodo ob nas vsi ti otroci začutili, da zgolj hitenje po opravkih in golo izpolnjevanje predpisov človeka dela osamljenega. Če pa se ustaviš ob drugem človeku, boš morda kaj manj zaslužil, pridobil pa boš prijatelja – to pa je neprecenljivo.

Končam naj z željo, da ne gre za to, da bi vsak dan delali junaštva, o katerih bi pisali časopisi na prvih straneh. Ni treba. Dovolj je, če znamo živeti tako, da bo vsak dan nekdo odhajal iz te skupnosti z zavestjo, da je doživel dobroto, da ga je nekdo videl, se ustavil ob njem, se sklonil do njega in dvignil. O rodovitnosti takšnega ravnanja si sploh ne upam razmišljati. Naj Bog blagoslovi vsako vaše sprejemanje Samarijana in naj blagoslovi tudi vsako vaše samarijansko
d
e
j
a
n
j